

**РАҲБАР КОММУНИКАТИВ ФАОЛИЯТИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ**

<https://doi.org/10.53885/edinres.2022.7.7.035>

Кубаев Акмал Сирлиевич,

Мустақил тадқиқотчи, Жиззах давлат педагогика институти

Аннотация: Ушбу мақолада раҳбар коммуникатив фаолиятини такомиллаштириши йўллари ва касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарлари коммуникатив фаолиятини такомиллаштириши ҳақида маълумотлар берилган.

Калит сўзлар: Раҳбар, коммуникатив, фаолият, такомиллаштириши, касб-хунар мактаби, фаолият, такомиллаштириши.

**ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ
АКТИВНОСТИ ЛИДЕРСТВА**

Кубаев Акмаль Сирлиевич,

Независимый исследователь, Джиззакский государственный педагогический институт

Аннотация: В данной статье представлена информация о путях совершенствования коммуникативной активности руководителя и коммуникативной активности руководителей профессиональных училищ и профессиональных колледжей.

Ключевые слова: руководитель, коммуникативная, деятельность, совершенствование, профессионально-техническое училище, деятельность, совершенствование.

**WAYS TO IMPROVE THE COMMUNICATION ACTIVITY OF
LEADERSHIP**

Kubaev Akmal Sirlievich,

Independent researcher, Jizzakh State Pedagogical Institute

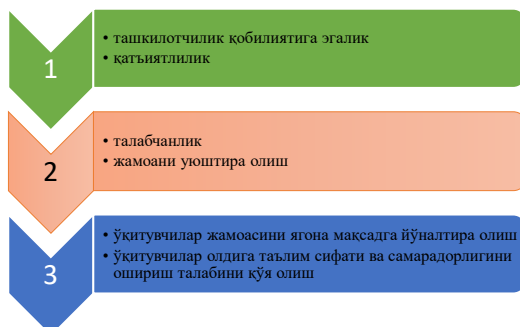
Annotation: This article provides information on ways to improve the communicative activity of the leader and the communicative activity of the leaders of vocational schools and vocational colleges.

Key words: leader, communicative, activity, improvement, vocational school, activity, improvement.

Техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарлари коммуникатив фаолиятини такомиллаштириш уларнинг шахс ва мутахассис сифатида атрофдагилар ўртасида обрў-эътибор қозонишларини таъминлабгина қолмай, шу билан бирга баркамол инсонни шакллантириш борасида таълим муассасалари олдида қўйилаётган таълимий мақсадларни самарали амалга ошириш учун ҳам имконият яратади.

Ҳозирги даврда ҳал этилган масалалардан бири – бу техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарларининг коммуникатив фаолиятини такомиллаштириш йўллари аниқлашдан иборатдир. Таълим муассасаси раҳбарларининг коммуникатив фаолиятларини такомиллаштириш йўллари аниқлашда дастлаб асословчи тажриба натижаларининг таҳлили асосида якуний хулосаларга келиш айтиш мумкин. Қуйида улар ҳақида тўхталиб ўтамиз.

Педагогик кузатишни бевосита ташкил этиш, ўқитувчилар ва ўқувчилар жамоаси, шунингдек, ходимлар билан суҳбат ва давра суҳбатларини ташкил этиш натижасида кўпчилик техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарларининг коммуникатив фаолиятларида қуйидаги ижобий сифатларнинг акс этиши аниқланди:

Бирок, бир гуруҳ техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарларининг коммуникатив фаолиятида айрим салбий ҳолатлар ҳам кузатилишининг гувоҳи бўлинди. Жумладан:

- ўқитувчиларнинг шахсий имкониятлари ва педагогик малакасининг инобатга олинмаслиги;

- раҳбарларнинг ўқувчилар жамоаси билан бевосита алоқада бўлиш имкониятининг чекланганлиги, уларга оид муаммоларни ҳал қилишга нисбатан билвосита ёндашиш;

- ўқувчилар жамоаси билан мулоқотнинг доимий ва узлуксиз бўлмаслиги;

- ота-оналар билан фаол ҳамкорликка эга эмаслик;

- бошқарувда авторитар услубнинг устувор ўрин тутиши;

- ўқитувчилар ва ўқувчилар жамоасининг ўзаро психологик бирлик ва таълимий ҳамкорликка эришиш чора-тадбирларини белгилай олмаслик;

- ўқитувчилар ҳамда ўқувчилар фаолияти юзасидан назоратни олиб боришда самарали услубларнинг танланмаганлиги;

- жамоада носоғлом психологик муҳитни юзага келишининг олдини олишда етарли даражада қатъиятlilik кўрсата олмаслик;

- бошқаришда авторитар услубга таяниб иш қўриш ҳамда кўп ҳолларда жамоага топшириқларни беришда ўқитувчилар ёки ўқувчиларга нисбатан ишонч билдирмаслик;

- таълим сифати ва самарадорлиги ҳамда таълим муассасаси жамоаси ўртасида соғлом психологик муҳитнинг яратилишига имкон берувчи шахсий ташаббусларни илгари суриш лаёқатига эга эмаслик ёки таълим жараёни иштирокчилари (ўқитувчилар, ўқувчилар, ота-оналар) томонидан илгари сурилган ташаббусларни рағбатлантиришга эътибор қаратмаслик;

- таълим жараёнини ташкил этилишида консерватизм ва анъанавийликни ёқлаш.

Асословчи тажриба натижаларини таҳлил қилиш орқали техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарларининг коммуникатив фаолиятини такомиллаштиришга оид қуйидаги тавсиялар ишлаб чиқилди:

- раҳбарларнинг таълим жараёни иштирокчилари – педагогик ва ўқувчилар жамоаси, ота-оналар ва ҳомийлар билан фаол мулоқотда бўлишларини таъминловчи муайян режага эга бўлишлари;

- мазкур режада таълим муассасаси раҳбарларининг педагогик ва ўқувчилар жамоаси, ота-оналар ва ҳомийлар билан фаол мулоқотда бўлишларига имкон берувчи тадбирлар – давра суҳбати, ижодий мулоқот, норасмий учрашув ҳамда савол-жавоб кечаси кабиларнинг ўрин олишига эришиш;

- таълим муассасаси раҳбарларининг касбий малакаларини ошириш жараёнида уларнинг коммуникатив малакалари такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилишини таъминлаш;

- техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарлари иштирокида уларнинг коммуникатив малакаларини оширишга хизмат қилувчи минтақавий тренинг ёки амалий семинарларни уюштириш;

- таълим муассасаларида раҳбар коммуникатив фаолиятини такомиллаштиришга оид манбаларни ўзида жамлаган кичик кутубхонани ташкил этиш.

Умуман олганда ушбу методик тавсияларнинг техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарлари фаолияти негизда бевосита амалиётга тадбиқ этилиши мақсадга мувофиқ.

Мавжуд манбаларни назарий ўрганиш ва дастлабки амалий тажрибани

ташкил этиш асосида мазкур йўллар қуйидагилар эканлигига ишонч ҳосил қилинди:

1. Техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарларини коммуникатив фаолият ва унинг моҳияти тўғрисидаги ахборот (назарий билим)лар билан таъминлаш.

2. Раҳбарларнинг мустақил равишда ўз устиларида ишлашни йўлга қўйиш.

3. Техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарларининг касбий малакаларини ошириш жараёнида коммуникатив малакаларини ривожлантириш.

4. Раҳбарларнинг коммуникатив фаолиятни самарали ташкил этиш борасида ўзаро тажриба алмашишларини таъминлаш.

1. Бугунги глобаллашув шароитида ахборотлар маълум воқеа-ҳодисалардан хабардор бўлишни таъминловчи муҳим ва ҳал қилувчи аҳамиятга эга манбалар саналади. Мана шу талабни ёдда тутган ҳолда техникум, касб-хунар мактаби ҳамда касб-хунар коллежлари раҳбарлари коммуникатив фаолиятларини такомиллаштиришда уларга муҳим аҳамиятга эга ахборотларни етказиб бориш мақсадга мувофиқ деб топилди. Шаклантирувчи тажриба даврида таълим муассасалари раҳбарларини бу каби ахборотлар билан таъминлашнинг энг самарали йўли уларни мавзуга оид адабиётлар билан таништириш деб топилди.

Кузатувларимиз даврида раҳбарларнинг мустақил равишда ўз устиларида ишлашни йўлга қўйишнинг самарали шакли – бу уларнинг таълим жараёни иштирокчилари – педагогик ва ўқувчилар жамоаси, ота-оналар ва ҳомийлар билан фаол мулоқотда бўлишларини таъминловчи муайян режага эга бўлишлари аниқланди. Шу сабабли раҳбарларнинг ана шундай режага эга бўлишларини таъминлашга эътибор қаратилмоғи лозим. Ана шу сабаб биз раҳбарлар томонидан ишлаб чиқилган индивидуал режалардан намуна келтирдик

Таълим муассасаси раҳбарининг коммуникатив фаолиятини такомиллаштиришга оид индивидуал режаси

№	Бажариладиган ишлар	Муддати	Илова
1.	Даврий матбуотни доимий кузатиш орқали коммуникатив фаолиятни такомиллаштиришга оид материаллар билан изчил танишиб бориш	Доимий равишда	
2.	Коммуникатив фаолият ва уни самарали ташкил этишга доир махсус адабиётларни жамлаш	Доимий равишда	
3.	Таълим муассасаси раҳбарларининг коммуникатив фаолиятда эришаётган ютуқларидан хабардор бўлиш ва илгор жиҳатларини ўзлаштириш	Доимий равишда	
4.	Интернет материаллари билан танишиш ҳамда хорижий мамлакатларда ижодий сафарда бўлиш чоғида коммуникатив фаолиятни самарали ташкил этишга оид хорижий тажрибаларни ўрганиш	Доимий равишда	
5.	Педагогик жамоа билан фаол мулоқотда бўлиш	Ҳар ойда бир марта	
6.	Ўқувчилар жамоа билан бевосита (шахсан) мулоқотда бўлиш	Ҳар чоракда	
7.	Ота-оналар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш ва таълим муассасасининг умумий йиғилишларида улар билан бевосита учрашиш	Ҳар ярим йилда бир марта	
8.	Ҳомий ташкилотларни таълим муассасаси фаолиятига жалб этиш ва улар билан самарали ҳамкорликка эришиш	Ҳар чоракда	
9.	Мустақил равишда коммуникатив фаолият самарадорлигини таҳлил қилиб бориш	Доимий равишда	
10.	Таҳлил натижаларига таянган ҳолда коммуникатив фаолият самарадорлигига эришиш имконини берувчи кичик лойиҳаларни яратиш	Доимий равишда	

Хулоса қилиб айтганда педагогик жамоани тарбиялаш омили сифатида таълим ўрта бўғини раҳбарининг коммуникатив фаолиятини ўрганиш ушбу коммуникатив категорияни, хусусан, ўрганилаётган бошқарувчилик фаолиятида назарий кўриб чиқишни талаб этади.

Адабиётлар рўйхати

Каримов И.А. Баркамол авлод орзуси /Тузувчилар: Ш.Қурбонов, Ҳ.Саидов, Р.Ахлидинов. Нашр учун маъсул: Т.Рискиев. – Тошкент: Шарқ, 1997. – 184 б.

Каримов И.А. Баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. – Тошкент: Шарқ, 1997. – 64 б.

Адизова Т.М. Бошқарув мулоқоти. –Тошкент: ТДПУ, 2000. -19 б.

Ахлидинов Р.Ш. Мактабни бошқариш санъати. –Тошкент, Фан, 2006. –304 б

Балки, ноёб одамдирсиз... (Психология фани билан қизиқувчилар учун тестлар тўплами) / Тузувчилар: М.Г.Давлетшин, Ф.Р.Абдурахмонов, Ф.И.Ҳайдаров. – Тошкент: Қибрай босмахонаси, 1999. – 44 б.

Батышев С.Я. Основы профессиональной педагогики. – М.: Высшая школа, 1997. – 202 с.

Валижонов Р., Қобулов О., Эргашев А. Менежмент асослари. –Тошкент: Шарқ, 2002. -207 б.